

MATTI SYRJÄLÄ TEKI BETONISTA SEKTORIVALAISIMEN JA VALAISIN PALKKI-PENKIN

Maritta Koivisto,
Sirkka Saarinen

Valokuvat: Matti Syrjälä

1

”Betonia ei ole juurikaan käytetty valaisimissa ja hyvin vähän myös asunnon sisätiloissa olevissa huonekaluissa. Itsellenikin betoni on melko uusi materiaali, jonka mahdollisuuksiin halusin tutustua. Materiaalina betonissa kiehtoo sen sattumanvaraisuus”, muotoilija Matti Syrjälä taustoittaa työtä, jonka tuloksena on syntynyt jo kaksi valaisinta. Niistä toinen on lisäksi ulkokäyttöön soveltuva penkki.

Nämä tuotteet, *Sektorivalaisimia* käsin kosketeltavina ja *Palkki-valaisin* kuvana, olivat esillä myös syksyn Betonipäivien näyttelyssä, jossa ne ansaitusti herättivät kiinnostusta ja innostusta. Palkki-valaisimia oli esillä myös syyskuun alussa Helsinki Design Weekin aikana Esplanadin puistossa, jossa ne herättivät paljon mielenkiintoa. Samalla ne antoivat uudenlaisen näkemyksen penkistä, johon on integroitu valaisin. Molemmat valaisimet olivat esillä myös Tukholman kansainvälisillä huonekalumessuilla helmikuussa 2009.

Syrjälällä on paraikaa työn alla myös osittain betoninen sohvapöytä ja muutamia muita, erilaisia kodin esineitä.

KESTÄVÄ MUTTA KEVYT

Syrjälä kertoo jo pitkään miettineensä ulkokäyttöön soveltuvaa penkkiä, joka toimisi samalla valaisimena. ”Betoni oli luonteva materiaali, jota en kuitenkaan aiemmin ollut työstänyt. Itselle uutena materiaalina betonissa kiehtovatkin juuri sen antamat uudet mahdollisuudet. Esimerkiksi Sektori-valaisimessa jokaisen kappaleen pinta on erilainen.”

Koska betoni materiaalina oli Syrjälälle uusi, hän haki sen käsittelemiseen ammattilaisten apua. ”Sitä sain erityisesti *Semtu Oy:n Pirjo Tepposelta ja Pekka Haapimaalta*. Haasteita oli useita: esimerkiksi Palkki-valaisimen pitää samanaikaisesti sekä kestää ihmisen paino että olla ainevahvuudeltaan ohut, jotta siihen saadaan upotettua valaistuksen tarvitsemat led-elementit.”

Palkin osalta isoin haaste oli keveys. Syrjälä kollegoineen oli menossa Tukholman huonekalumessuille esittelemään valaisimiaan. Valaisimia piti pystyä siirtämään miesvoimin pakettiautoon ja messuille.

Syrjälä myöntää, että alkuvaiheessa kriteerien toteuttaminen tuntui paitsi hankalalta jopa mahdottomalta. ”Erlaisia vaihtoehtoja massojen ja muiden

1, 2

Sektorivalaisimen suunnittelun lähtökohdaksi oli hyvin vapaasti tilaan sijoitettavissa oleva monikäyttöinen valaisin. Se toimii joko seinäpintojen kautta epäsuoraa valoa antavana tai se voidaan suunnata suoraan haluttuun kohteeseen. Sektorin betonimassa on juotosbetonia, jolla pystyttiin valamaan ohut, seinäpaksuudeltaan 15-millinen rakenne. Sektorista on toistaiseksi olemassa vain sisätiloihin soveltuva versio. Ulkotiloihin on kehitteillä IP-luokiteltu valaisin.

vahvikkeiden osalta tutkittiin hyvin tarkkaan. Optimaaliset materiaalit löydettiin ja lopputuloksesta tuli huomattavasti parempi kuin kukaan uskalsi odottaa. Olimme näet pelänneet, että esimerkiksi valupinta olisi täynnä ilmakuplia.”

Sektorin osalta suunnittelun lähtökohdaksi oli hyvin vapaasti tilaan sijoitettavissa oleva monikäyttöinen valaisin. Se toimii joko seinäpintojen kautta epäsuoraa valoa antavana tai se voidaan suunnata suoraan haluttuun kohteeseen.

PALKKI ULOS, SEKTORI SISÄLLE

Palkki on ulkovalaisin, joka toimii samalla istuimena enimmäkseen kolmelle henkilölle. Syrjälän mukaan valaisin sopii hyvin julkisiin kohteisiin, kuten puistoihin ja rakennusten eteen. ”Parhaiten valaisimet soveltuvat puistojen kulkuväylien varsille, jolloin ne korvaavat valaisimet ja perinteiset penkit. Energiatehokkaiden ja pitkäikäisten ledien ansiosta valaisimet ovat ekologisia ja niiden huoltotarve on vähäinen.”

Sektorista on toistaiseksi olemassa vain sisätiloihin soveltuva versio. Syrjälä kertoo, että IP-luokiteltu malli on kuitenkin jo työn alla. ”IP-luokitus tuo rakenteellisesti omat haasteensa, jotka pitää saavuttaa muotoiluun siitä kärsimättä.”

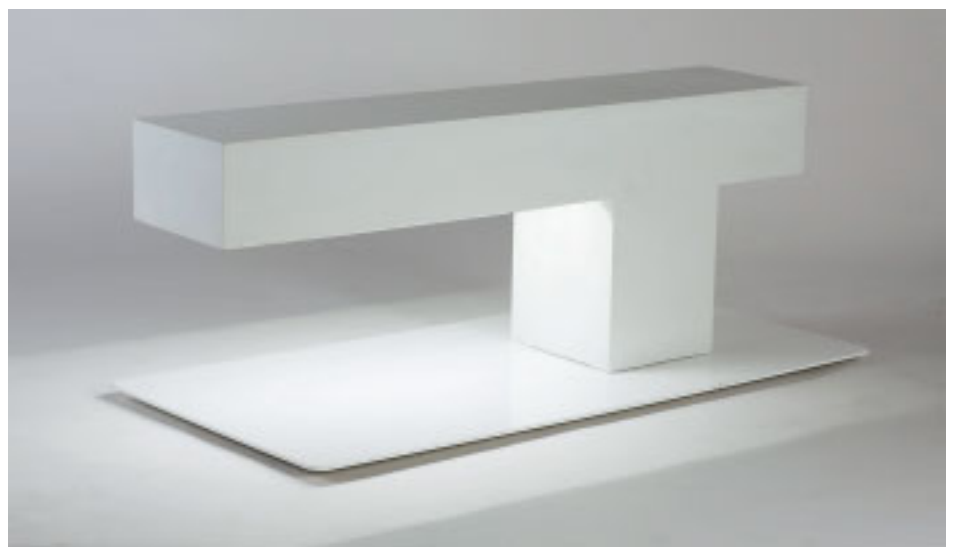
Sektori sopii parhaiten avariin tiloihin, joko yksittäin tai muutaman valaisimen ryhmänä. Valaisimen voi suunnata kohti seinää antamaan epäsuoraa valoa tai suunnata suoraan kohteeseen.

Syrjälää kiinnosti Sektorin suunnittelussa erityisesti sen vapaa sijoittelu suhteessa ympäröivään tilaan. ”Valaisimen muotoilu ei orjallisesti ohjeista käyttämään sitä vain tietyllä tavalla, kuten monet muut valaisimet. Valaisimen voi halutessaan nostaa pöydälle, antamaan esimerkiksi valoa lukemiseen.” Valaisimesta on kehitteillä myös hieman pienempi pöytäversio.

Tähän mennessä tehdyt Sektori-valaisimet Syrjälä on valmistanut itse, niitä voi hankkia *Mama designin* kautta. Tavoitteena on jatkossa tehdä valaisimet alihankintana.

Sektori-valaisimia on jo käytössä yksittäisiä kappaleita yksityiskodeissa. Ensimmäinen kappale valaisee tietysti Syrjälän oman kodin olohuonetta, jonne se tuo valoa näin kaamosaikana.

Palkki-valaisimesta on toistaiseksi olemassa vasta muutama prototyyppi. Myös sille on tarkoitus löytää valmistaja tai alihankkija.

3 Palkki on ulkovalaisin, joka toimii samalla istuimena. Palkin ulokkeen lujuus varmistettiin käyttämällä raudoitteina 10 mm terästankoja ja lisäämällä betonimassaan lasikuitua. Palkki-valaisimessa muottimateriaalina on käytetty vaneria ja sisämuottina styrofoamia.

PALKKI, VALAISIN-PENKKI

Paino: noin 60 kg
 Korkeus: 470 mm
 Syvyys: 270 mm
 Pituus: 1200 mm
 Valonlähteenä 12 kpl 1 W teholedyjä

SEKTORI, VALAISIN

Paino: noin 7 kg
 Halkaisija: 370 mm
 Korkeus: 360 mm
 Syvyys: 320 mm
 Valonlähteenä 32 W energiansäästölamppu
 Hinta: 570,- euroa

Lisätietoja:

Matti Syrjälä
 matti@kaamosgroup.fi
 puh. +358 50 3300 544

LUMINAIRE AND LUMINAIRE-BENCH MADE FROM CONCRETE

Sektorin (Sector) ja Palkki (Beam) ovat betoniluminaireita suunnitellut Matti Syrjälä. Palkki on ulkomaailman luminaire, joka toimii myös penkinä. Syrjälä on suunnitellut kahvipöydän ja muut kodin esineet osittain betonista.

Syrjälä on kokeillut pitkään ajatusta ulkomaailman penkinä toimivasta luminaireesta. "Betonista on luonnollinen materiaali, mutta jota en ole koskaan käyttänyt ennen. Betonin uudet mahdollisuudet kiinnostivat minua."

Betonista ei ole vain mahdollisuuksia, vaan myös haasteita. Palkki-luminaire, esimerkiksi, on suunniteltava niin paksuksi, jotta se kestää ihmisen painon ja on riittävästi ohut, jotta LED-yksiköt voidaan sijoittaa sisään.

Palkki on ulkomaailman luminaire ja toimii myös penkinä enintään kolmen henkilön käyttöön. Se on hyvin soveltuva julkisiin tiloihin.

TEKNIKKAA

Entä tekninen toteutus? Palkki-valaisimessa muotimateriaalina on käytetty vaneria ja sisämuottina styrofoamia. Sektori-valaisimen muotimateriaali on lasikuitu, joka mahdollistaa muodon pyörähdyskappaleelle, sisämuottina on käytetty kipsimuottia.

Kummankin valaisimen muotteja on Syrjälän mukaan mietitty hyvin tarkkaan. "Jos valaisimia aletaan tuottaa isompina sarjoina, muotteja pitää vielä kehittää. Esimerkiksi lasikuitumuotin voisi korvata silikonimuotilla."

Palkin betonimassassa on käytetty valkoista sementtiä ja valkoista kiviainesta. Valaisimessa olevan pitkän, istumiseen tarkoitetun ulokkeen lujuus varmistettiin käyttämällä raudoitteina 10 mm terästankoja ja lisäämällä betonimassaan lasikuitua.

Palkin muottivanerista jäi valukappaleeseen täydellinen pinta, ainoastaan kulmia on hieman pyöristetty. "Tuotteeseen ei jäänyt ilmakuplia ja pinnasta tuli juuri sellainen kuin toivottiin", Syrjälä kertoo.

Sektorin betonimassa on juotosbetonia, jolla pystyttiin valamaan ohut, seinäpaksuudeltaan 15-millinen rakenne.

"Ensimmäisten kappaleiden teräviä reunoja pyöristimme hieman. Seuraavissa kappaleissa muotin reunoihin laitettiin silikonin, jonka ansiosta kulmiin tuli tarvittava pyöristys."

Sektorista haluttiin tavanomaisen betonin värinen. Valaisimen pinnassa on myös ilmakuplia, jotka tekevät jokaisesta kappaleesta yksilön.

areas, such as parks and forecourts of buildings. They are ideal along park walkways, where they replace luminaires and conventional benches. Thanks to the energy-efficient and long-lasting LED units the luminaires are ecological and require very little maintenance.

The starting point in the design of Sektorin was to create a multi-purpose luminaire, which can be located in a space in a very free manner. It can be used to produce indirect light via wall surfaces or as a spot light to emphasise a single object.

5, 6

Palkki-valaisimen betonimassassa on käytetty valkoista sementtiä ja valkoista kiviainesta. Parhaiten valaisimet soveltuvat julkisiin tiloihin ja puistojen kulkuväylien varalle, jolloin ne korvaavat valaisimet ja perinteiset penkit.